

Cronica Externă

— Vizitele Regelui Eduard —

De cîteva săptămîni presa europeană nu se ocupă decît de vizitele Regelui Eduard. Pretutindeni găsim comentarii despre vizita lui la Wilhelmshöhe și despre vizita lui la Ischl. De ce a făcut Eduard VII aceste vizite ?

Care e semnificația, care vor fi urmările lor ? Iată întrebări la care toți ziaristii lumii s'au încercat să răspundă, dînd astfel naștere în cîteva zile unei întregi literaturi bogată în fantazie, dacă nu întotdeauna competentă și interesantă.

Oricum, n'ar trebui să luăm în rîs aceste încercări literare, căci vizitele Regelui Eduard nu sînt niște simple vizite de suveran, ele sînt una din curiozitățile timpurilor noastre. Și alți suverani au practicat vizitele. Impăratul Germaniei a făcut acum cîțiva ani prin Europa o serie de vizite zgomotoase. Dar ele nu se asemănau cu vizitele Regelui Eduard. Acestea au o notă proprie, necunoscută pînă azi. Nici aspectul lor nu este același ca al vizitelor celorlalți suverani. Nu mai vorbim de vizitele Țarului care reclamă mobilizarea tuturor poliștilor și tuturor agenților secreți din lume, care prin marele număr de miniștri, de mareșali, de aghiotanți, de Cazaci, de Circazieni, de valeți, de trenuri speciale și de curieri diplomatici ce pune în mișcare, au mai mult proporțiile unei expediții decît ale unei călătorii. Dar ele nu se aseamănă nici măcar cu vizitele Impăratului Wilhelm, care nu poate trece granița fără să nu aibă după el 20 de aghiotanți în uniforme unele mai strălucitoare decît altele, care nu poate călători douăsprezece ceasuri fără trenul său alb, fără cai săi de călărie, fără o pompă bătătoare la ochi și un fast de suveran oriental. Regelui Eduard îi place simplitatea. Cînd e pe continent, un vagon special îi este îndestulător. Un aghiotant, un secretar particular și doi sau trei feciori negalonați formează singura lui suită. Cînd e pe mare, yachtul său nu este îniovărișit de toată flota engleză ; cel mult un încruciașor sau un torpilor îl urmează la distanță. Nicăieri nu se văd uniforme strălucitoare. Regele Regatului Unit al Mării Britanii și al coloniilor sale din Africa, Asia, America și Oceania, Impăratul Indiilor, se mul-

țumește cu haine civile ca orice muritor. Singurele sale luxuri în călătorie sînt cîteva automobile și, peîntre ocaziile mari, prezența unui înalt funcționar dela Foreign Office, care de obicei e Sir Charles Hardingue.

Pe urmă Regelui Eduard nu-i place să facă vizite pentru vizite. El călătorește întotdeauna pentru un scop altul, și cu acest prilej, se întâlnește cu cutare sau cutare suveran. Cînd s'a întîlnit cu Impăratul Germaniei și cu Franz Iosef, el se ducea la Marienbad ca să-și facă cura. Cînd se plimba pe Mediterană s'a întîlnit cu Regele Italiei și cu Alfons XIII. Chiar cînd a fost la Paris, cea mai însemnată și cea dintîiu din vizitele sale, nu s'a dus numai ca să salute pe d. Loubet; cursele dela Longchamps, herghelia d-lui Edmond Blanc, vechile lui cunoștințe din Faubourg St. Germain și vechii lui tovarăși de petreceri, păreau să-l îndemnat cel puțin tot afită ca să treacă prin Paris.

Și să nu ne închipuim că aceste vizite, simple prin forma lor exterioară, sînt misterioase în fond. Să nu credem că Regele Eduard alege această simplitate externă pentru a putea cu mai multă liniște să jesc combinațiuni machiavelice sau să fie mai liber a discuta cu gravitate problemele mari ce frămîntă omenirea. Nu, el are întotdeauna aerul să nu facă nimic serios, și un observator superficial s'ar grăbi desigur să afirme că singura lui grijă e să petreacă. Cînd a vizitat întăia oară pe Impăratul Franz Iosef la Viena, după marea reprezentație de gală dată la Operă, Eduard VII a condus la Burg pe bătrînul Impărat și, în loc să se retragă în apartamentele ce îi erau rezervate, s'a dus la Jockey-Club și ca un simplu particular a jucat până tîrziu noaptea cărțile cu nobili austriaci și cu magnașii Unguri, pe care îi cunoștea de mult. La Paris, el a culcereat teatrele și ipodromurile și nu s'a sfîit cînd părăsea Comedia Franceză, cu tot ceremonialul și cu toată pompa cuvenită, să intre în mulțime ca să vorbească cu Jeanne Granier o veche admirație a lui, pe care o zărise printre spectatori.

Și totuși aceste vizite lasă în diplomația lumii urme adînci. Vizita dela Paris a atras după dînsa „l'entente cordiale“ care a avut și are o influență așa de hotărîtoare asupra echilibrului european. Vizita dela Lisabona a pecetluit în mod definitiv alianța anglo-portugheză, care asigură Marei-Britanii atîtea foloase comerciale.

Vizita dela Catargena a dat naștere apropierii anglo-spaniole, cu dreptul pentru Anglia de a înzestra într'un număr anumit de ani Regatul lui Alfons XIII cu flotele care îi lipsesc. Altă vizită apoi a întărit așa de simțitor înțelegerea anglo-italiană cu privire la Marea Mediterană, încît a părut că smulge cu totul Italia din Tripla Alianță. Vizitele dela Viena consfinșind vechea amicitie dintre Austria și Anglia, au proclamat și mai bine în lume intențiile pacifice ale diplomației engleze. Iar vizita dela Wilhelmshöhe a risipit ullimii nori ce mai întunecau cerul astăzi senin al armoniei europene.

Simțul diplomatic al Regelui Eduard a fost fără îndoială una din marile surprinderi ale timpurilor moderne. Cine ar fi crezut că acest om,

care a început prin a fi arbitrul eleganțelor, care a umplut cronicile scandaloase cu sgomotul aventurilor sale amoroase, care și-a petrecut viața pe câmpurile de curse sau în jurul meselor de joc, veșnic dator, veșnic la petreceri între femei frumoase, oameni de afaceri îmbogați și nobili risipitori, cine ar fi crezut că acest om a cărui viață a fost mereu comparată cu viața de desfriu a faimosului Principe de Walles care trebuia pe urmă să devie George IV,—va sfârși prin a fi nu numai un admirabil diplomat, dar arbitrul însuși al destinelor europene? Adevărul este că tocmai această viață a dat Regelui Eduard acest simț al realității, acea pricepere justă a nevoilor și aspirațiilor vremurilor noastre, în care stă tot secretul succeselor sale diplomatice. Marele cusur al celorlalți suverani e că trăesc în afară de omenire, pe o înălțime singuratică, de pe care nu se scoboară nici odată, așa că sgomotele vieții reale nu se înalță până la dinșii, că tot ce aud este ecoul lor denaturat prin intrigile și prin slava curtezanilor.

Meritul Regelui Eduard e că s'a coborât în mijlocul mulțimii, că a trăit viața ei, că a cunoscut patimile ei, e adevărat, dar că a pipăit și nevoile, că a învățat să cunoască și aspirațiile ei. Și când la 60 de ani, obosea de plăcerile lumii pe care pe toate le-a cunoscut și pe toate le-a sorbit până la ultima picătură, a moștenit Coroana Engliterii,—el s'a urcat pe tron cu experiența unui om care a învățat în viața reală, nu în atmosfera viciată a palatelor, rostul lucrurilor pămîntești.

Frecindu-se mereu cu fel de fel de oameni, mîncînd în toate zilele cu actori, cu vînzători de porci, cu fabricanți de bere și de fier, trăind viața lor, a dobîndit o noțiune precisă a epocii sale și fiind înzestrat de fire cu o inteligență largă și deschisă, nu i-a fost greu să priceapă că ceea ce domină popoarele astăzi e dorința și nevoia de pace. Viața modernă e altă de complexă, legăturile ei sînt atît de înjghebate unele înr'altele, atît de întinse, atît de infinite, încît resping ideea războiului. Pe de altă parte, greutățile luptei pentru trai sînt atît de mari și nevoia muncii fără preget e atît de imperioasă pentru omenire, încît popoarele nu pot trăi fără liniște și nu pot înflori fără siguranța zilei de mîne. Și astfel Eduard VII, prin însuși trecutul lui zbuciumat, a fost adus să asvirle în lume sămînța păcii. Ca să atîngă mai bine acest scop, el s'a grăbit să imprăștie vechea atmosferă de bănueli și de provocări ce exista între state și a căutat să așeze pe temelii unor sincere amicitii, legăturile internaționale care prea adesea ori înainte erau lăsate la împlinirea nervozității unelor cancelarii sau la bunul plac al unor ambițiuni periculoase.

În lupta lui pentru pace, cel dintăiu de care Eduard VII s'a izbit, a fost nepotul său Wilhelm II. Deși ei s'au întîlnit acum în urmă la Wilhelmshöhe și vizita lor a însemnat pentru o clipă cerul Europei, lupta dintre dinșii nu e încă isprăvită. La început, ca să dovedească și mai lămurit nepotului său contrastul dintre ambele lor concepții diplomatice, Eduard VII a legat prin vizitele sale amicitii strînse cu Franța, cu Por-

tugalia, cu Italia, cu Austria, cu Spania, chiar cu Japonia, și succesul său a fost deplin. Germania a rămas singură, fără nimeni în jurul ei. Văzându-se izolat, Wilhem II a căutat să se apropie de Anglia, nu numai ca să scape de o izolare pe care o socotea cu drept cuvânt ca periculoasă pentru dînsul, dar și ca să nu prelungească degeaba strălucirea unui succes care, deja așa, era dureros pentru augusta-i vanitate. Consecințele politicii sale împăciuitoare, de îndată ce Eduard VII a constatat aceeași stare de spirit la nepotul său, el i-i întinse prietenește mîna și la Wilhelmshöhe minile lor s'au împreunat și s'au strîns cu căldură. Dar Împăratul Germaniei nu e convins, nu e pătruns de foloasele noii diplomații și, în fundul sufletului său, înfringerea suferită n'a fost nici uitată nici ertată. Mine, poimîne, conflictul va renaște și va fi curios să vedem dacă la urma urmei, prin răbdare și prin stăruință, Eduard VII nu va sfîrși prin a îngenunchia pe ambițiosul său nepot.

În ori ce caz, Regele Eduard are în mînă două arme puternice. Cea dintăiu e tactul. El are un tact admirabil. Niciodată nu merge prea departe, întotdeauna găsește nota potrivită. Amicițiile ca și antipatiile lui poartă sigiliul omului care știe că nimic nu este absolut pe acest pămînt. Această calitate e prețioasă în genere, dar mai cu seamă față de un impulsiv ca Împăratul Germaniei care trece de la amicițiile cele mai călduroase la urile cele mai înverșunate, cu o surprinzătoare iuțeală și cu o îngrijitoare ușurință.

Cea de a doua armă a lui Eduard VII e că politica lui de pace nu este, ca de pildă diplomația cavalierească a lui Napoleon III, isvorită din sentimentalism. Ea este creată de nevoile adînci ale poporului său. Poporul englez, săturat de cuceriri, obosit de eforturile uriașe ce a făcut și de povara colosalului imperiu ce a clădit, nu mai rivnește după noi teritorii. Vrea să se folosească de cele pe care le are, să le fructifice și să trăiască în pace. Și această nevoie a lui, e întărită prin faptul că sînt azi în lume și alte state care se găsesc absolut în aceeași stare de spirit ca și Anglia și în fine, prin faptul că chiar țările mai nouă care au încă putere de expansiune la cei de sus, sînt împiedecate de a înainta pe această cale de către cei de jos, de către masa cea mare a proletariatului, care așteaptă de la pace și numai dela dînsa îmbunătățirea soartei și mîntuirea lui viitoare.

În asemenea condițiuni, putem deci să spunem că este vîntul însuși al timpului care suflă în vislele corăbiei pe care Eduard VII o cîrmuiește cu atîta tact. Știm că, deși marea e astăzi liniștită, o furtună se poate ivi ori cînd, dar ori cît de mari și de amenințătoare ar fi valurile pe care ea le-ar ridica, nădăjduim că corabia va avea puterea să le înfrunte fără pericol, căci ea poartă înrînsa pe lingă destinele poporului englez, unul din cele mai vii și mai luminoase idealuri ale omenirii.

I. G. Duca.